LAUDA ȘI PEDEAPSA – REPERE ÎN EDUCAREA COPIILOR

Valentina SAMOILENCO, lector

Summary

In this article we tried to show some aspects of educational techniques like praise and punishment in educational process.

How we would educate our child is the question that everybody will confront in the moment when you became a parent. Which is the best to praise or to punish our child?

Constructive Compliments and punishments that children has chosen:

- *Let him be more interested by some new experiences(independence and responsibilities);*
- *To encourage good mood;*
- *Develop self-esteem;*
- *Develop confidence in their own strengths;*

Praise and punishment techniques need to be used in intelligent way. It is important how we are educating our children and what kind of ideas we are inspire them with, when they are young. If we will use this method in abusive way, after time, when they will grow up, they will not have proper aims and principles, but will try to evade a punishment or all the time to being praised, because they was educated that way.

Pentru noțiunea de laudă, Dicționarul explicativ al limbii române ne dă următoarea explicație: „exprimarea în cuvinte a prețuirii față de cineva sau ceva; cuvinte pentru care se exprimă această prețuire, elogiu” [2, p. 560]. Aceiași sursă, pentru antonimul noțiunii de laudă – pedeapsă, spune: „măsură de represie, sancțiune aplicată celui care a săvârșit o greșeală” [2, p. 772]. La prima vedere s-ar părea că aceste două noțiuni nu au nimic comun cu sistemul educațional. Însă, dacă am face o retrospectivă asupra istoriei educației parentale și a procesului instructiv-educativ, atunci v-om vedea că acestea au fost două metode destul de aplicate în sistemul educațional, ce-i drept, mai mult pedeapsa, mai puțin lauda.

Cum ne educăm copiii – este veșnica întrebare pe care și-o pun atât cadrele didactice, educatorii, cât și părinții. Ce este mai bine: să ne lăudăm sau pentru orice nimic să-l pedepsim pe copil? Atât pedagogii cât și părinții au pe mână viitoarele personalități ale celor care sunt viitorul. Din acest considerent, trebuie să fim siguri că laudele pe care le oferim copilului sunt destule ca să-l facă să aibă încredere în el, să fie sigur de el însuși și să nu fie atât de multe, încât să-l transforme într-o persoană egoistă, insuportabilă.

Mulți părinți încearcă să găsească echilibrul pozitiv în privința laudelor și să răspundă la întrebările: Unde anume ne oprim cu laudele? Ce este primordial? Cât de mult lăudăm copilul sau Cum lăudăm copilul? La aceste întrebări vom încerca să răspundem în articolul nostru.

Deși pare un lucru simplu, a lăuda pe cineva, mai ales un copil, totuși este, cel puțin, la fel de greu cu a critica, pedepsi pe cineva, mai ales un copil [6].

Nu există formule secrete, însă experții dau sfaturi când, unde și cum lăudăm copiii, astfel încât laudele să devină un instrument valoros pentru a crește copiii siguri de ei, cu o imagine bună a propriei persoane.

Părinții din toată lumea își laudă copiii, dacă se descurcă bine la școală, câștigă o competiție sau construiesc un impresionant castel de nisip – oricând copii fac ceva remarcabil sau, în multe cazuri, ceva foarte obișnuit și normal.

Cuvintele de laudă pot să-l facă pe copil să vadă unele comportamente care nu întotdeauna, în mintea lor, sunt drept comportamente dezirabile [5, p. 24].

Laudele aduse bunei purtări arătate în mod spontan subliniază aprecierea părintelui și ajută la stabilirea acestor comportamente „V-ați jucat așa frumos astăzi! Bravo vouă!” [5, p. 24].

În general, este bine să începem cu o recompensă care ține, mai degrabă, de social decât de material, așa cum este lauda, dar putem alege câteodată să acordăm un mic privilegiu sau să oferim un dar, pentru întărirea bunei purtări: „ai fost așa de politicos cu bunica astăzi... Am fost așa de mândră de tine... Diseară tu

hotărăști ce mâncăm la cină" [5, p. 26]. Ar părea: ce mare lucru dar, astfel de laude, de la o vârstă precoce, vor da roadele pe care le așteptăm.

Atunci când avem de-a face cu un copil mai mare, dacă observăm că ora de venire acasă a fost respectată sau că tema a fost făcută la timp și cum trebuie, realizăm o legătură pozitivă între comportamentul lui responsabil și disponibilitatea noastră de a-i acorda mai multă libertate: „Ești cu adevărat un om responsabil. Îmi este mai ușor să-ți dau voie să faci unele lucruri, când mi-o ceri. Îmi place și mie când tu te simți bine..." [5, p. 28].

Ar trebui să recunoaștem, în mod special, eforturile copilului de a se depăși pe sine și de a munci din greu pentru a-și realiza obiectivul. Este necesar să lăudăm efortul – nu rezultatul – poate însemna să recunoaștem strădania copilului atunci când face lucruri foarte obișnuite: v-a pregătit un desert, și-a aranjat lucrurile în camera sa sau a terminat un proiect important pentru școală. Însă oricare ar fi scenariul, laudele trebuie oferite numai în funcție de situație și trebuie să fie proporționale cu eforturile pe care le-a depus copilul [6].

Lăudăm copilul, pentru:

1. Perseverența și dorința de a merge mai departe în situațiile complicate.
2. Atunci când face ceva special, deosebit de ceea ce face în fiece zi.
3. Pentru perseverența de a învăța și nu doar, temele școlare, dar, în general, a învăța lucruri noi.

Laudele trebuie făcute după anumite reguli. Iată câteva sugestii cum trebuie să ne lăudăm copiii, ca aceste laude să fie constructive:

1. Laudele trebuie să fie precise. Laudele concrete sunt mult mai bune și ajută copilul să se identifice cu un talent special.
2. Naturalețe în exprimare. Laudele trebuie să fie mereu autentice. Copiii au un mod extraordinar de a-și da seama când laudele sunt nesincere.
3. Încurajarea noilor activități. Copiii trebuie lăudați pentru că încearcă lucruri noi.
4. Nu trebuie să lăudăm copiii pentru lucruri evidente. Ar fi bine să nu exagerăm cu laudele față de calitățile copilului: ești atât de deștept, de frumos, talentat, etc.
5. Concentrare asupra procesului. Lăudăm copii pentru eforturile lor și munca depusă, nu pentru talentele înnăscute. Ceea ce contează este procesul, nu rezultatul. Să nu uităm că succesul este 99% transpirație.
6. Lăudăm comportamentul și nu persoana. Este important să reținem că atunci când ne complementăm copilul, nu îl lăudăm pe el ca persoană, ci ceea ce a făcut sau a zis, de exemplu: atunci când a reușit să rezolve o problemă pentru școală, nu îi spunem: „ești deștept, bravo", ci „bravo, sunt mândră și mă bucur că ai reușit să rezolvi problema la matematică, și că nu ai renunțat la ea", în așa mod punând accentul pe reușita lui din acel moment [3. p. 109].

Pedepsele, o perioadă de timp, au fost un instrument „util" în procesul instructiv-educativ al școlii și al părinților. În epoca medievală, pedeapsa era o metodă de a-i face pe copii să învețe mai bine. Se învăța de frica să nu fie pedepsiți. Să ne amintim de „Sfântul Nicolai!" și de „Calul Bălan", din Amintirile învățătorului din Sărăria Iașului, Ion Creangă [1, p. 164]. Educat prin această metodă în copilărie, Ion Creangă, în cariera sa de învățător, nu a folosit-o niciodată. Pedepsele cele mai frecvente erau cele corporale, însă se aplicau și pedepse morale.

Sistemul de pedepse determină copilul să devină oarecum dependent de mustrările pe care la primește din partea adulților. Pedeapsa nu trebuie aplicată din prima clipă. După ce copilul a făcut ceva rău, părinții trebuie să-i explice acestuia ce a greșit și, în același timp, să-i spună care era comportamentul corect în acea

situație. De asemenea, copilul va fi atenționat că, dacă fapta rea sau comportamentul inadecvat se va repeta, vor trece la aplicarea unei pedepse.

Pedeapsa nu trebuie să fie exagerat de severă (acest tip de pedepse înrăiesc copilul și îl determină să aibă o atitudine rebelă) și ea nu trebuie să se manifeste prin pedeapsa corporală. Aplicarea pedepsei trebuie explicată copilului pe un ton calm. Tonul pe care ne adresăm copilului este foarte important, nu trebuie să fim agresivi, să țipăm și să-i vorbim urât, astfel îl înfricoșăm și el nu se va concentra să înțeleagă ce a greșit, ci atenția lui se va focaliza pe frica indusă de agresivitatea noastră [4, p. 10].

Pedepsele mai frecvent utilizate de părinți sunt: luarea obiectelor preferate (jucării, telefonul, tableta etc.), interzicerea unor activități care îi plac copilului (joaca la calculator, privirea anumitor emisiuni TV, ieșitul la joacă cu prietenii, etc.), dar, uneori, și pedepse fizice (loviri, tras de urechi, etc.). Unii părinți mai folosesc și pedepse morale, umilitoare (etichetări, pusul la ungher, izolarea copilului într-un lor ce trezește oroare, frica indusă copilului). Lucruri totalmente inadmisibile atunci când vrem să avem un copil educat, sigur pe sine și pe acțiunile sale, responsabil.

Ca să ne pedepsim corect copilul, trebuie să-l cunoaștem foarte bine. Ca pedeapsa să fie corectă, ar fi bine să-l punem pe copil în situația de a-și alege sancțiunea singur. Este o tehnică propusă de Schneider și care, chiar, funcționează.

Atunci când vrem să-l avertizăm pe copil că trebuie să se gândească de două ori înainte de a se purta urât și, în același timp, să-i dăm putere de decizie în privința pedepsei, demonstrându-i astfel că nu suntem tirani.

Este cazul să-i cerem copilului să aleagă el consecința potrivită pentru o anumită purtare proastă sau o faptă rea, spunându-i că, deși e posibil să nu fii de acord cu ea, opiniile lui vor conta în mod sigur la luarea deciziei finale. Această tehnică o putem folosi atât pentru a preîntâmpina o greșeală, cât și după ce faptul este consumat.

În ambele cazuri, îi dăm de înțeles clar că, în cele din urmă, decizia ne aparține. „Vreau să știu ce crezi tu că ar fi corect, apoi mai vedem dacă sunt de acord, dacă nu sunt, găsim noi o soluție” [5, p. 112].

E mult mai posibil ca un copil să-și amintească, înainte de a face o pozną, de pedeapsa pe care el însuși a inventat-o, decât de una aleasă de părinte.

Dacă faptul e consumat, din moment ce și-a numit singur pedeapsa, sau, cel puțin, a contribuit la alegerea ei, o va accepta mult mai ușor. Nu se va mai înfuria din pricina sancțiunii, ci se va simți răspunzător pentru comportamentul său [5, p. 113].

Îngăduind copilului să ia parte la alegerea pedepsei, evităm o mare parte din resentimentul pe care l-ar avea față de noi (părinții), va înțelege că nu ne comportăm ca un „șef” care taie și spânzură după bunul plac. Nu ne însușim o poziție de superioritate de unde să dictăm unor amărâți, ci ne arătăm dispuși să mai echilibrăm forțele pe terenul de joc. Oricum, niciuna dintre părți nu-și dorește aceasta, nici copilul, nici părintele. Copilul însă va fi conștient că nu este vorba de tabere diverse.

În așa mod copilul se va concentra mai mult pe purtarea sa proastă, greșită (ca să nu o mai comită), decât pe pedeapsă. Iar aceasta este ceea ce ne dorim mai mult.

Atunci când îi permitem copilului să-și spună părerea în legătură cu pedeapsa, nu-i arătăm doar respet, ci îl și ajutăm să se orienteze mai bine. Va înțelege relația dintre acțiuni și urmările lor, ce înseamnă o judecată corectă, necesitatea unui schimb de opinii pentru a ajunge la o viziune de ansamblu asupra lucrurilor.

Propunând o astfel de colaborare, îi dăm de înțeles copilului că o purtare urâtă, o greșală nu este o catastrofă și că reacțiile trebuie să varieze în funcție de situație. Dacă nu vedem și partea bună a lucrurilor, atunci nu rezolvăm nimic.

Tehnicele *lauda* și *pedeapsa* trebuie folosite inteligent și să nu facem abuz de ele. Este foarte important cum îi educăm pe copii noștri și ce idei și principii le insuflăm de mici. Prin folosirea abuzivă a acestor tehnici, copii, devenind oameni mari, nu vor avea principii și scopuri, vor căuta să evite o pedeapsă sau mereu să obțină laude, deoarece așa au fost educați.

Laudele constructive precum și pedepsele, la alegerea cărora au participat copii, stimulează copilul să încerce diverse experiențe (independența și responsabilitatea); încurajează buna dispoziție; dezvoltă stima de sine; dezvoltă încrederea în forțele proprii.

A-și aduce în continuare exemple de aplicare a laudei constructive și a pedepsei alese de comun acord, ca să demonstrez utilitatea și funcționalitatea lor.

Ludă semnele bune (copilul de 12 ani.)

„Lăsat de capul lui; Matei nu reușește să-și facă temele cum trebuie. Dar nu-l lași de capul lui decât rareori. Pur și simplu nu suporți să se ducă la școală cu teme care să dovedească o asemenea lipsă de interes, de orgoliu și de simț al responsabilității.

Așa că în fiecare seară, îi stai în preajmă, asigurându-te că-și reface tema, și-i tot spui „Nu pot să cred că nu ți-e jenă să predai teme atât de neglijente!”

În seara aceasta însă te hotărăști să nu mai intervii, ci să-i supraveghezi altfel temele. Trebuie schimbată tactica. Nu se poate să nu fie în stare de mai mult.

Nu sari în sus când vezi compunerea scrisă alandala, nici nu protestezi în fața ștersăturilor de pe caietul de matematică. Privești proiectul de-abia început la geografie, pentru care are de desenat harta Australiei. Conturul e bine trasat, cu mână liberă, lanțul muntos e desenat cum trebuie și, deși bănuiești că nu e într-un stadiu foarte avansat, până acum lucrarea e bună.

„Oo, exclami, admirativ, fără să-ți pese de nimic altceva deocamdată. E foarte bine. Nu-i ușor să redai exact proporțiile. Bravo ție...”

Matei ridică din umeri. Nu e obișnuit cu laudele și așteaptă reversul medaliei.

„În locul tău, m-ași simți tare mândră de harta asta. Eu chiar sunt mândră de tine.” Nuci nu te uiți la caietul de matematică plin de ștersături.

Apoi, cu o atingere încurajatoare pe umăr, îl lași singur, fără să-i ceri rescrierea celeilalte teme. În dimineața următoare, observi cum își pune în ghiozdan caietele cu temele prost scrise.

Dar rămâi la hotărârea ta. I-ai dat ocazia să priceapă că ești capabilă să observi când face un lucrul bun și că ești sigură că e în stare de așa ceva. Are votul tău de încredere. Restul depinde de el. Și-apoi, să sperăm că profesoara își va face și ea datoria”.

Alege-ți sigur pedeapsa (copilul de nouă ani).

„David e extrem de neglijent cu lucrurile lui. Pierde fesuri și mănuși aproape în fiecare săptămână și nu pare să-i pese prea tare. Iar dacă nu le pierde de-a binelea, le lasă te miri pe unde, astfel încât mâinile și urechile îi îngheață mai tot timpul. Și totuși, asta nu-i schimbă deloc comportamentul.

Gata! Nu mai poți accepta să-l știi fără fes și mănuși pe frigul ăsta și nici nu te mai poți împăca cu cheltuiala inutilă. Așa că il chemi să stați de vorbă.

„ Nu poți continua să-ți tot pierzi fesul și mănușile”, îi spui.

„Nu mă deranjează deloc”, replică el iritat.

„Pe mine, da. Răspunzi tu neutru. Dacă se mai întâmplă, vei primi o pedeapsă. Nu vreau să te știu cu capul și cu mâinile goale pe frigul ăsta și m-am săturat să arunc cu banii aiurea. N-ai nici un motiv să nu fii mai atent cu lucrurile acestea. Ce pedeapsă crezi că ar trebui să primești dacă mai vii acasă fără fes și mănuși?”

David ridică din umeri, încercând să balanseze situația:„ Nu știu. Fără televizor diseară?”

„Nu, asta nu mai merge. Oricum nu te uiți tu prea mult. Ce zici dacă ți-ai scoate bani din pușculiță și mi-ai plăti ultima pereche de mănuși și fesul, dacă le pierzi?”

„Dar strâng bani pentru schiuri!, strigă David. E prea mult!”

„Cât nu ar fi prea mult?”, îl întrebi pe un ton glumeț.

Zece lei”, răspunde David, dând din umeri.

„Câte zece lei pentru fiecare articol, nu te lași. Asta înseamnă douăzeci de lei pentru mănuși, plus zece pentru fes. De acord?”

„Bine, răspunde David. În regulă.”

A doua zi intră în casă cu amândouă mănușile, dar fără fes.

„Unde ți-e fesul?”, îl întrebi enervată.

„E în ghiozdan. Nu-i așa de frig și n-am vrut să-l pierd”, mormăie băiatul, totuși binedispus”. Tehnicile sunt adaptate după lucrarea lui Schneider [5, pp. 29-30; pp. 114-115], ele ficționează la sigur, dacă și noi ne dorim și respectăm regula de aur: să abordăm problemele cu calm și să nu facem, după cum zice vorba populară: „din țânțar armăsar”.

Bibliografie

1. Creangă, Ion, Opere, București, 2015.
2. Dicționarul explicativ al limbii române, București, 1997.
3. Petre, Irina, Si tu poți fi superneany, București, 2011.
4. Prodanoiu, Simona, Cum și de ce ne pedepsim copilul, Iași, 2010.
5. Scheider, Meg F., Educația copilului meu în 25 de tehnici (care nu dau greș), București, 2014.
6. www. Desprecopii.com